

Yhteenveto Euroopan tietosuojavaltuutetun lausunnosta kahdesta asetusehdotuksesta kehychsen luomiseksi EU:n laajojen tietojärjestelmien yhteentoimivuudelle

(Koko lausunto on luettavissa englanniksi, ranskaksi ja saksaksi Euroopan tietosuojavaltuutetun verkkosivuilla www.edps.europa.eu)

(2018/C 233/07)

Nykyiset turvallisuuteen ja rajaturvallisuuteen liittyvät kiireelliset haasteet edellyttävät, että jo nykyisin toimivaltaisten viranomaisten saatavilla olevien tietojen käytöstä tehdään älykkäämpää. Tämän vuoksi Euroopan komissio on käynnistänyt prosessin (olemassa olevien ja tulevien) EU:n laajojen tietojärjestelmien yhteentoimivuuden edistämiseksi maahanmuutto- ja turvapaikkakysymyksissä ja turvallisuuden alalla. Komissio antoi joulukuussa 2017 kaksi ehdotusta asetukseksi, joilla luotaisiin oikeudellinen kehys EU:n laajojen tietojärjestelmien yhteentoimivuudelle.

Jos yhteentoimivuus toteutetaan hyvin suunnitellen ja kaikkia perusoikeuksia noudattaen, myös oikeutta yksityisyyteen ja henkilötietojen suojaan, se voi olla hyödyllinen väline, jolla voidaan vastata laajoja tietojärjestelmiä käyttävien toimivaltaisten viranomaisten oikeutettuihin tarpeisiin ja edistää tehokasta ja vaikuttavaa tietojenvaihtoa. Yhteentoimivuus ei ole pelkästään tai ensisijaisesti tekninen valinta vaan pikemminkin poliittinen valinta, jolla on perustavanlaatuisia oikeudellisia ja yhteiskunnallisia seurauksia, joita ei voida piilottaa väitetyksi teknisten muutosten taakse. EU:n lainsäätäjien päätös tehdä laajoista tietojärjestelmistä yhteentoimivia vaikuttaisi pysyvästi ja perusteellisesti järjestelmien rakenteeseen ja niitä koskeviin toimintatapoihin ja myös muuttaisi tapaa, jolla oikeudellisia periaatteita on tällä alalla tähän saakka tulkittu, eikä päätöksen jälkeen olisi paluuta entiseen.

Yhteentoimivuutta on voitu alun perin kaavoilla välineeksi, jolla vain helpotetaan näiden järjestelmien käyttöä, mutta ehdotusten myötä otettaisiin käyttöön uusia mahdollisuuksia päästä eri järjestelmiin tallennettuihin tietoihin ja käyttää niitä henkilöllisyyspetosten torjumiseksi, henkilöllisyyden selvittämisen helpottamiseksi ja lainvalvontaviranomaisten muihin kuin oman alansa järjestelmiin pääsyn virtaviivaistamiseksi.

Ehdotuksilla perustettaisiin uusi keskitetty tietokanta, joka sisältäisi miljoonien kolmansien maiden kansalaisten tiedot ja myös heidän biometriset tietonsa. Tietokannan laajuuden ja siihen tallennettavien tietojen luonteen vuoksi mahdollisella tietoturvaloukkauksella voisi olla vakavia haitallisia vaikutuksia mahdollisesti hyvin laajaan ihmisjoukkoon. Jos tällaiset tiedot joskus päätyisivät väriin käsiin, tietokantaa voitaisiin käyttää vaarallisena välineenä perusoikeuksia vastaan. Siksi on välttämätöntä laatia vahvat oikeudelliset, tekniset ja organisatoriset suojaotoimet. Myös tietokannan tarkoitusten sekä sen käyttöehtojen ja -tapojen kohdalla on noudatettava erityistä huolellisuutta.

Euroopan tietosuojavaltuutettu painottaa tässä yhteydessä, että on selvitettävä entistä tarkemmin, kuinka laaja ongelma kolmansien maiden kansalaisten tekemät henkilöllisyyspetokset ovat, jotta varmistetaan ehdotetun toimenpiteen asianmukaisuus ja oikeasuhteisuus. Olisi rajattava tiukemmin mahdollisuutta käyttää keskitettyä tietokantaa henkilöllisyyden selvittämisen helpottamiseen jäsenvaltioiden alueella.

Euroopan tietosuojavaltuutettu ymmärtää, että lainvalvontaviranomaisilla on oltava käytettävissään parhaat mahdolliset välineet, jotta ne pystyvät nopeasti tunnistamaan terroritekojen ja muiden vakavien rikosten tekijät. Kuitenkin se, että helpotetaan edes vähäisessä määrin lainvalvontaviranomaisten pääsyä muihin kuin oman alansa järjestelmiin (eli tietoihin, joita viranomaiset ovat hankkineet muissa kuin lainvalvontatarkoituksissa), on erittäin merkittävää perusoikeuksien kannalta. Automaattinen pääsy rikkoisi vakavasti käyttötarkoituksen rajoittamisen periaatetta. Euroopan tietosuojavaltuutettu vaatii siksi ylläpitämään tosiasiallisia suojaotoimia kolmansien maiden kansalaisten perusoikeuksien turvaamiseksi.

Lopuksi Euroopan tietosuojavaltuutettu haluaa korostaa, että ehdotuksilla lisätään entisestään olemassa olevien järjestelmien oikeudellista ja teknistä monimutkaisuutta. Tämä koskee myös vasta kehitteillä olevia järjestelmiä, joihin kohdistuvia vaikutuksia on hankalaa arvioida tarkasti tässä vaiheessa. Monimutkaisuudella on vaikutuksia paitsi tietosuojaan myös järjestelmien hallinnointiin ja valvontaan. Tässä vaiheessa on vaikeaa arvioida kaikilta osin täsmällisiä vaikutuksia EU:n perusarvoihin kuuluvien oikeuksien ja vapauksien kannalta. Edellä mainituista syistä Euroopan tietosuojavaltuutettu kehottaa käymään entistä laajempaa keskustelua EU:n tietojenvaihdon tulevaisuudesta, tietojen hallinnoinnista ja tavoista turvata perusoikeudet tässä yhteydessä.

1. JOHDANTO

1.1 Taustaa

- 1 Komissio antoi huhtikuussa 2016 tiedonannon *Vahvemmat ja älykkäämmät tietojärjestelmät rajaturvallisuuden ja sisäisen turvallisuuden tueksi* ⁽¹⁾, jolla aloitettiin keskustelu siitä, kuinka tietojärjestelmillä voitaisiin entistä tehokkaammin parantaa rajaturvallisuutta ja sisäistä turvallisuutta Euroopan unionissa.
- 2 Tiedonannon jatkotoimena komissio perusti kesäkuussa 2016 tietojärjestelmiä ja niiden yhteentoimivuutta käsittelevän korkean tason asiantuntijaryhmän ("HLEG"). Ryhmälle annettiin tehtäväksi käsitellä rajaturvallisuutta ja turvallisuutta koskevien EU:n keskusjärjestelmien yhteentoimivuuden toteuttamiseen liittyviä oikeudellisia, teknisiä ja operatiivisia haasteita ⁽²⁾.
- 3 Asiantuntijaryhmä antoi suosituksia ensin joulukuussa 2016 julkaistussa väliraportissa ⁽³⁾ ja myöhemmin touku-kuussa 2017 julkaistussa loppuraportissa ⁽⁴⁾. Euroopan tietosuojavaltuutettua pyydettiin osallistumaan ryhmän työhön, ja hän antoi lausunnon yhteentoimivuuden käsitteestä maahanmuutto- ja turvapaikkakäytännöissä ja turvallisuuden alalla. Lausunto sisällytettiin ryhmän loppuraporttiin.
- 4 Komissio ehdotti vuoden 2016 tiedonannon ja asiantuntijaryhmän suositusten pohjalta uutta lähestymistapaa, jossa kaikki turvallisuuden, rajaturvallisuuden ja maahanmuuton hallinnan alan EU:n keskitetyt tietojärjestelmät olisivat yhteentoimivia ⁽⁵⁾. Komissio ilmoitti aikeistaan pyrkiä luomaan eurooppalainen hakuportaali, yhteinen biometrinen tunnistuspalvelu ja yhteinen henkilötietorekisteri.
- 5 Neuvosto piti komission näkemyksiä myönteisinä ja ehdotti 8. kesäkuuta 2017 toimia tietojärjestelmien yhteentoimivuuden toteuttamiseksi vuoteen 2020 mennessä ⁽⁶⁾. Komissio käynnisti 27. heinäkuuta 2017 julkisen kuulemisen rajaturvallisuutta ja turvallisuutta koskevien EU:n tietojärjestelmien yhteentoimivuudesta ⁽⁷⁾. Kuulemisen yhteydessä tehtiin alustava vaikutustenarviointi.
- 6 Euroopan tietosuojavaltuutettu antoi lisäpanoksensa asiaan ja julkaisi 17. marraskuuta 2017 keskusteluasiakirjan vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen tietojärjestelmien yhteentoimivuudesta ⁽⁸⁾. Keskusteluasiakirjassa hän totesi, että jos yhteentoimivuus toteutetaan hyvin suunnitellusti ja sen yhteydessä noudatetaan keskeisiä tarpeellisuutta ja suhteellisuutta koskevia vaatimuksia, se voi olla hyödyllinen väline, jolla voidaan vastata laajoja tietojärjestelmiä käyttävien toimivaltaisten viranomaisten oikeutettuihin tarpeisiin ja parantaa tietojenvaihtoa.
- 7 Komissio julkaisi 12. joulukuuta 2017 seuraavat kaksi lainsäädäntöehdotusta ('ehdotukset'):
 - ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kehyksen luomisesta EU:n tietojärjestelmien (rajaturvallisuus ja viisumiasiat) yhteentoimivuudelle ja neuvoston päätöksen 2004/512/EY, asetuksen (EY) N:o 767/2008, neuvoston päätöksen 2008/633/YOS, asetuksen (EU) 2016/399 ja asetuksen (EU) 2017/2226 muuttamisesta, jäljempänä 'rajaturvallisuutta ja viisumiasioita koskeva ehdotus'
 - ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kehyksen luomisesta EU:n tietojärjestelmien (poliisiyhteistyö ja oikeudellinen yhteistyö sekä turvapaikka- ja maahanmuuttokäytännöt) yhteentoimivuudelle, jäljempänä 'poliisiyhteistyötä ja oikeudellista yhteistyötä sekä turvapaikka- ja maahanmuuttokäytännöksiä koskeva ehdotus'.

⁽¹⁾ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle – *Vahvemmat ja älykkäämmät tietojärjestelmät rajaturvallisuuden ja sisäisen turvallisuuden tueksi*, 6.4.2017, COM(2016) 205 lopullinen.

⁽²⁾ Ks. edellinen viite, s. 15.

⁽³⁾ Euroopan komission perustaman tietojärjestelmiä ja niiden yhteentoimivuutta käsittelevän korkean tason asiantuntijaryhmän puheenjohtajan väliraportti, joulukuuta 2016, saatavilla osoitteessa <http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetail&groupID=3435>

⁽⁴⁾ Euroopan komission perustaman tietojärjestelmiä ja niiden yhteentoimivuutta käsittelevän korkean tason asiantuntijaryhmän loppuraportti, 11. toukokuuta 2017, saatavilla osoitteessa <http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetail&groupID=3435>

⁽⁵⁾ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, Eurooppa-neuvostolle ja neuvostolle – *Seitsemäs raportti edistymisestä kohti toimivaa ja todellista turvallisuusunionia*, 16.5.2017, COM(2017) 261 lopullinen.

⁽⁶⁾ Neuvoston päätelmät toimista tietojenvaihdon parantamiseksi ja EU:n tietojärjestelmien yhteentoimivuuden takaamiseksi, 8. kesäkuuta 2017: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10151-2017-INIT/fi/pdf>

⁽⁷⁾ Julkinen kuuleminen ja vaikutustenarviointi ovat saatavilla osoitteessa https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-is-new/public-consultation/20170727-consultation-interoperability-eu-information-systems-borders-and-security_fi.pdf

⁽⁸⁾ https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/17-11-16_opinion_interoperability_en.pdf

1.2 Ehdotusten tavoitteet

- 8 Ehdotusten yleisinä tavoitteina on parantaa Schengen-alueen ulkorajojen valvontaa ja lisätä Euroopan unionin sisäistä turvallisuutta. Tätä varten niillä luodaan kehys, jolla varmistetaan olemassa olevien ja tulevien EU:n laajojen tietojärjestelmien yhteentoimivuus rajatarkastusten, turvapaikka- ja maahanmuuttokysymysten, poliisiyhteistyön ja rikosasioissa tehtävän oikeudellisen yhteistyön aloilla.
- 9 Ehdotuksilla luotavat yhteentoimivuutta edistävät komponentit kattaisivat seuraavat järjestelmät:
- kolme olemassa olevaa järjestelmää: Schengenin tietojärjestelmä (SIS), Eurodac-järjestelmä ja viisumitietojärjestelmä (VIS)
 - kolme ehdotettua järjestelmää, jotka ovat vielä valmisteluvaiheessa tai kehitteillä:
 - rajanylitystietojärjestelmä (EES) ⁽¹⁾, jonka EU:n lainsäätäjät ovat äskettäin hyväksyneet ja joka on kehitettävä
 - ehdotettu EU:n matkustustieto- ja -lupajärjestelmä (ETIAS) ⁽²⁾ ja ehdotettu kolmansien maiden kansalaisia koskeva eurooppalainen rikosrekisteritietojärjestelmä (ECRIS-TCN-järjestelmä) ⁽³⁾, joista käytävät neuvottelut ovat vielä kesken
 - Interpolin varastettujen ja kadonneiden matkustusasiakirjojen tietokanta (SLTD)
 - Europolin tiedot ⁽⁴⁾.
- 10 Näiden järjestelmien yhteentoimivuus edellyttää neljää komponenttia:
- eurooppalainen hakuportaali (ESP)
 - yhteinen biometrinen tunnistuspalvelu (yhteinen BMS)
 - yhteinen henkilötietorekisteri (CIR)
 - rinnakkaishenkilöllisyyksien tunnistin (MID).
- 11 Eurooppalainen hakuportaali (ESP) toimisi viestinvälittäjänä. Sen tarkoituksena on tarjota yksinkertainen rajapinta, jonka avulla saataisiin hakutuloksia nopeasti ja avoimesti. Se mahdollistaisi samanaikaisen haun useasta järjestelmästä henkilöllisyystietoja (sekä biografisia että biometrisiä) käyttäen. Toisin sanoen loppukäyttäjä voisi saada yhdellä haulilla tuloksia kaikista järjestelmistä, joihin hänellä on pääsyoikeus, eikä hänen tarvitsisi hakea kustakin järjestelmästä erikseen.
- 12 Yhteinen biometrinen tunnistuspalvelu (yhteinen BMS) olisi tekninen väline, jolla helpotettaisiin sellaisten henkilöiden tunnistamista, jotka on mahdollisesti rekisteröity eri tietokantoihin. Siinä säilytettäisiin mallit EU:n keskitettyjen tietojärjestelmien (eli SIS:n, Eurodac-järjestelmän, EES:n, VIS:n ja ECRIS-TCN-järjestelmän) sisältämistä biometrisistä tiedoista (sormenjäljistä ja kasvokuvista). Se mahdollistaisi yhtäältä eri järjestelmiin tallennettujen biometrinen tietojen hakemisen samanaikaisesti ja toisaalta näiden tietojen vertailemisen.
- 13 Yhteinen henkilötietorekisteri (CIR) helpottaisi henkilöiden tunnistamista myös jäsenvaltioiden alueella ja auttaisi myös virtaviivaistamaan lainvalvontaviranomaisten pääsyä muihin kuin oman alansa tietojärjestelmiin. CIR:ssä säilytettäisiin VIS:ään, ECRIS-TCN-järjestelmään, EES:ään ja Eurodac- ja ETIAS -järjestelmään tallennettuja biografisia ja biometrisiä tietoja. Tiedot säilytettäisiin rekisterissä erotettuna loogisesti sen mukaan, mistä järjestelmästä tiedot ovat peräisin.

⁽¹⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2017/2226, annettu 30 päivänä marraskuuta 2017, rajanylitystietojärjestelmän (EES) perustamisesta Euroopan unionin jäsenvaltioiden ulkorajat ylittävien kolmansien maiden kansalaisten maahantuloa, maastalähtöä ja pääsyn epäämistä koskevien tietojen rekisteröimiseksi ja edellytysten määrittämisestä pääsulle EES:n tietoihin lainvalvontatarkoituksissa sekä Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen ja asetusten (EY) N:o 767/2008 ja (EU) N:o 1077/2011 muuttamisesta, EUVL L 327, 9.12.2017, s. 20.

⁽²⁾ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi EU:n matkustustieto- ja -lupajärjestelmän (ETIAS) perustamisesta ja asetusten (EU) N:o 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/794 ja (EU) 2016/1624 muuttamisesta, 16.11.2016, COM(2016) 731 final.

⁽³⁾ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi niiden jäsenvaltioiden määrittämistä koskevan keskitetyn järjestelmän perustamisesta, joilla on kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden rikostuomioita koskevia tietoja, eurooppalaisen rikosrekisteritietojärjestelmän (ECRIS-TCN-järjestelmä) täydentämiseksi ja tukemiseksi ja asetuksen (EU) N:o 1077/2011 muuttamisesta, 29.6.2017, COM(2017) 344 final.

⁽⁴⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2016/794, annettu 11 päivänä toukokuuta 2016, Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirastosta (Europol) sekä neuvoston päätösten 2009/371/YOS, 2009/934/YOS, 2009/935/YOS, 2009/936/YOS ja 2009/968/YOS korvaamisesta ja kumoamisesta, EUVL L 135, 24.5.2016, s. 53.

- 14 Rinnakkaishenkilöllisyyksien tunnustin (MID) olisi väline linkkien muodostamiseen henkilöllisyyksien välille CIR:ssä ja SIS:ssä, ja siinä säilytettäisiin tietueiden välisiä linkkejä. Siinä säilytettäisiin linkkejä, joista saa tietoja, jos havaitaan yksi tai useampi varma tai mahdollinen vastaavuus ja/tai kun käytetään vääriä henkilöllisyyksiä. MID:n avulla tarkistettaisiin, onko haettavia tai lisättäviä tietoja useammassa kuin yhdessä järjestelmässä rinnakkaisten henkilöllisyyksien havaitsemiseksi (esimerkiksi samat biometriset tiedot on linkitetty eri biografisiin tietoihin tai samat/samankaltaiset biografiset tiedot on linkitetty eri biometrisiin tietoihin). MID:ssä näytettäisiin ne eri järjestelmissä olevat biografiset henkilöllisyystietueet, joissa on linkki.
- 15 Ehdotuksilla pyritään neljän yhteentoimivuutta edistävän komponentin avulla
- tarjoamaan sallituille käyttäjille nopea, saumaton, järjestelmällinen ja valvottu pääsy asiaankuuluviin tietojärjestelmiin
 - helpottamaan kolmansien maiden kansalaisten henkilöllisyyden selvittämistä jäsenvaltioiden alueella
 - havaitsemaan samaan tietokokonaisuuteen linkitettyjä rinnakkaishenkilöllisyyksiä
 - virtaviivaistamaan lainvalvontaviranomaisten pääsyä muihin kuin oman alansa tietojärjestelmiin.
- 16 Lisäksi ehdotuksilla perustettaisiin raportoinnin ja tilastoinnin keskustietoarkisto (CRRS), luotaisiin UMF-standardi-viestimuoto ja otettaisiin käyttöön tietojen automaattiset laadunvalvontamekanismit.
- 17 Lainsäädäntöehdotuksia on julkaistu yhden sijasta kaksi, koska on otettava huomioon eri järjestelmät, jotka koskevat
- rajaturvallisuutta ja viisumiasioita koskevaa Schengenin säännöstöä (eli VIS, EES, ETIAS ja SIS, joita säännellään asetuksella (EY) N:o 1987/2006)
 - poliisiyhteistyötä koskevaa Schengenin säännöstöä tai jotka eivät liity Schengenin säännöstöön (Eurodac-järjestelmä, ECRIS-TCN-järjestelmä ja SIS, joita säännellään neuvoston päätöksellä 2007/533/YOS).
- 18 Nämä kaksi ehdotusta ovat "sisarehdotuksia", jotka on luettava yhdessä. Artiklojen numerointi ja niiden sisältö ovat molemmissa ehdotuksissa pääosin yhdenmukaisia. Kun tässä yhteenvedossa mainitaan jokin nimenomainen artikla, tarkoitetaan näin ollen molemmissa ehdotuksissa olevaa artiklaa, jollei toisin mainita.

5. PÄÄTELMÄT

- 142 Euroopan tietosuojavaltuutettu toteaa, että jos yhteentoimivuus toteutetaan hyvin suunnitellusti ja sen yhteydessä noudatetaan keskeisiä tarpeellisuutta ja suhteellisuutta koskevia vaatimuksia, se voi olla hyödyllinen väline, jolla voidaan vastata laajoja tietojärjestelmiä käyttävien toimivaltaisten viranomaisten oikeutettuihin tarpeisiin ja parantaa tietojenvaihtoa.
- 143 Hän painottaa, ettei yhteentoimivuus ole ensisijaisesti tekninen valinta, vaan se on ennen kaikkea poliittinen valinta, jolla on merkittäviä oikeudellisia ja yhteiskunnallisia vaikutuksia tulevina vuosina. Kun otetaan huomioon selvä suuntaus yhdistää erillinen EU:n lainsäädäntö ja toimintapoliittiset tavoitteet (eli rajatarkastukset, turvapaikka- ja maahanmuuttokysymykset, poliisiyhteistyö ja nyt myös rikosasioissa tehtävä oikeudellinen yhteistyö) ja se, että lainvalvojille annetaan automaattinen pääsy muihin kuin oman alansa tietokantoihin, EU:n lainsäätäjien päätös tehdä laajoista tietojärjestelmistä yhteentoimivia vaikuttaisi pysyvästi ja perusteellisesti järjestelmien rakenteeseen ja toimintatapaan ja myös muuttaisi tapaa, jolla oikeudellisia periaatteita on tällä alalla tähän saakka tullut, eikä päätöksen jälkeen olisi paluuta entiseen. Edellä mainituista syistä Euroopan tietosuojavaltuutettu kehottaa käymään entistä laajempaa keskustelua EU:n tietojenvaihdon tulevaisuudesta, tietojen hallinnoinnista ja tavoista turvata perusoikeudet tässä yhteydessä.
- 144 Vaikka nykyisistä ehdotuksista voi saada käsityksen, että yhteentoimivuus olisi lopullinen komponentti jo täysin toiminnassa oleviin tietojärjestelmiin (tai vähintään järjestelmiin, joiden perustamissäädökset ovat jo "vakaita" tai lainsäädäntömenettelyn viimeisissä vaiheissa), Euroopan tietosuojavaltuutettu haluaa muistuttaa, että näin ei kuitenkaan ole. Todellisuudessa kolmea (ETIAS, ECRIS-TCN ja EES) kuudesta EU:n tietojärjestelmästä, joista ehdotuksilla pyritään tekemään yhteentoimivia, ei ole tällä hetkellä olemassa, kahta (SIS ja Eurodac) tarkistetaan parhaillaan ja yksi (VIS) on määrä tarkistaa myöhemmin tänä vuonna. Tämän erittäin monimutkaisen järjestelmän, jossa on useita "liikkuvia osia", täsmällisiä vaikutuksia yksityisyyden suojan ja tietosuojan kannalta on käytännössä mahdotonta arvioida. Euroopan tietosuojavaltuutettu muistuttaa, että on varmistettava kaikkien parhaillaan (tai myöhemmin) neuvoteltavien säädösten ja ehdotusten johdonmukaisuus, jotta turvataan yhdenmukainen oikeudellinen, organisatorinen ja tekninen ympäristö kaikelle EU:ssa harjoitettavalle tietojenkäsittelytoiminnalle. Tässä yhteydessä hän haluaa painottaa, että tämän lausunnon antamisella ei rajoiteta jatkotoimenpiteitä, joita voidaan toteuttaa, kun asiaankuuluvat oikeudelliset asiakirjat etenevät lainsäädäntömenettelyssä.

- 145 Euroopan tietosuojavaltuutettu huomauttaa, että yhteentoimivuutta on voitu alun perin kaavailla välineeksi, jolla vain helpotetaan näiden järjestelmien käyttöä, mutta ehdotusten myötä otetaan käyttöön uusia mahdollisuuksia päästä eri järjestelmiin tallennettuihin tietoihin ja käyttää niitä henkilöllisyyspetosten torjumiseksi, henkilöllisyyden selvittämisen helpottamiseksi ja lainvalvontaviranomaisten muihin kuin oman alansa järjestelmiin pääsyn virtaviivaistamiseksi.
- 146 Kuten Euroopan tietosuojavaltuutettu painotti jo keskusteluasiakirjassa, on erittäin tärkeää vieläkin tarkemmin ensin selvittää, kuinka laaja ongelma kolmansien maiden kansalaisten tekemät henkilöllisyyspetokset ovat, jotta varmistetaan ehdotetun toimenpiteen asianmukaisuus ja oikeasuhteisuus.
- 147 Mitä tulee eri järjestelmiin tallennettujen tietojen käyttöön henkilöllisyyden selvittämisen helpottamiseksi jäsenvaltioiden alueella, Euroopan tietosuojavaltuutettu korostaa, että tällaisen käytön tarkoitukset eli laittoman maahanmuuton torjunta ja korkean turvallisuustason edistäminen on muotoiltu liian laveasti ja että ehdotuksissa ne olisi rajattava tiukasti ja määriteltävä täsmällisesti, jotta noudatetaan Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä. Hän katsoo erityisesti, että pääsy yhteiseen henkilötietorekisteriin (CIR) kolmannen maan kansalaisen henkilöllisyyden selvittämiseksi tarkoituksena varmistaa korkea turvallisuustaso olisi myönnettävä vain, jos samaa tarkoitusta varten on pääsy vastaaviin kansallisiin tietokantoihin (esimerkiksi kansalais- tai asukasrekisteriin), ja samoin ehdoin kuin kansallisiin tietokantoihin. Tietosuojavaltuutettu suosittelee, että tämä ilmaistaisiin ehdotuksissa selkeästi. Muuten vaikuttaisi siltä, että ehdotuksissa lähtökohtana on, että kolmannen maan kansalaiset ovat oletusarvoisesti turvallisuusuhka. Hän suosittelee myös varmistamaan, että henkilöllisyyden selvittämisen yhteydessä pääsy henkilön tietoihin olisi sallittava
- pääsääntöisesti kyseisen henkilön läsnä ollessa
 - jos henkilö ei ole yhteistyökykyinen tai jos hänellä ei ole henkilöllisyyden osoittavaa asiakirjaa
 - jos henkilö kieltäytyy tekemästä yhteistyötä
- jos on oikeutettuja tai hyvin perusteltuja syitä uskoa, että esitetyt asiakirjat ovat vääriä tai että henkilö ei kerro totuutta henkilöllisyydestään.
- 148 Euroopan tietosuojavaltuutettu ymmärtää, että lainvalvontaviranomaisilla on oltava käytettävissään parhaat mahdolliset välineet, jotta ne pystyvät nopeasti tunnistamaan terroritekojen ja muiden vakavien rikosten tekijät. Ei kuitenkaan olisi hyväksyttävää poistaa perusoikeuksien turvaamiseen tarkoitettuja tosiasiallisia suojatoimia lähinnä menettelyn nopeuttamisen vuoksi. Siksi hän suosittelee, että ehdotusten 22 artiklan 1 kohtaan lisätään ehdot, jotka koskevat perusteltujen syiden olemassaoloa, tietojen hakemista ensin kansallisista tietokannoista ja kyselyn tekemistä muiden jäsenvaltioiden sormenjälkien automaattisessa tunnistusjärjestelmässä päätöksen 2008/615/YOS mukaisesti ennen hakemista yhteisestä henkilötietorekisteristä. Lisäksi hän katsoo, että tietoihin pääsyn ehtojen täyttyminen olisi todennettava aina, vaikka pääsy myönnettäisiin vain rajoitettuihin tietoihin, kuten tietoon siitä, tuottaako haku tuloksia vai ei, ja riippumatta siitä, myönnetäänkö varsinainen pääsy hakutuloksissa näkyviin järjestelmään tallennettuihin tietoihin.
- 149 Euroopan tietosuojavaltuutettu katsoo, että ECRIS-TCN-järjestelmään tallennettujen tietojen käytön tarpeellisuus ja suhteellisuus rinnakkaishenkilöllisyyksien havaitsemiseksi ja henkilöllisyyden selvittämisen helpottamiseksi olisi osoitettava selkeämmin, ja hän vaatii selkeyttämään myös sitä, onko tällainen käyttö käyttötarkoituksen rajoittamisen periaatteen mukaista. Siksi hän suosittelee varmistamaan ehdotuksissa, että ECRIS-TCN-järjestelmään tallennettuihin tietoihin voidaan päästä ainoastaan ECRIS-TCN-järjestelmää koskevassa oikeudellisessa asiakirjassa mainituissa tarkoituksissa ja tietoja voidaan käyttää vain näihin tarkoituksiin.
- 150 Euroopan tietosuojavaltuutettu on tyytyväinen, että ehdotuksilla pyritään luomaan yhdenmukainen tekninen ympäristö, jossa järjestelmät toimivat yhteen, millä varmistetaan nopea, saumaton, valvottu ja järjestelmällinen pääsy tietoihin, joita eri sidosryhmät tarvitsevat hoitaessaan tehtäviään. Hän muistuttaa, että tietosuojaan perusperiaatteet olisi otettava huomioon ehdotusten täytäntöönpanon kaikissa vaiheissa, ja suosittelee tämän vuoksi sisällyttämään ehdotuksiin eu-LISAA ja jäsenvaltioita koskevan velvollisuuden noudattaa sisäänrakennetun ja oletusarvoisen tietosuojaan periaatteita.
- 151 Edellä esitettyjen yleisten huomioiden ja keskeisten kysymysten lisäksi Euroopan tietosuojavaltuutettu antaa suosituksia, jotka koskevat ehdotusten seuraavia osa-alueita:
- eurooppalaisen hakuportaalin, yhteisen biometrisen tunnistuspalvelun, yhteisen henkilötietorekisterin ja rinnakkaishenkilöllisyyksien tunnistimen toiminta
 - tietojen säilyttämisajat yhteisessä henkilötietorekisterissä ja rinnakkaishenkilöllisyyksien tunnistimessa
 - linkkien manuaalinen todentaminen
 - raportoinnin ja tilastoinnin keskustietoarkisto

- tehtävien ja vastualueiden jako eu-LISAn ja jäsenvaltioiden välillä
 - yhteentoimivuutta edistävien komponenttien turvallisuus
 - rekisteröidyn oikeudet
 - eu-LISAn henkilöstön pääsy tietoihin
 - siirtymäkausi
 - lokitiedot
 - kansallisten valvontaviranomaisten ja Euroopan tietosuojavaltuutetun tehtävät.
- 152 Euroopan tietosuojavaltuutettu voi edelleen antaa ehdotuksia koskevaa neuvontaa myös ehdotettujen asetusten nojalla annettavan sellaisen delegoidun säädöksen tai täytäntöönpanosäädöksen laatimiseen liittyen, joka voi vaikuttaa henkilötietojen käsittelyyn.

Tehty Brysselissä 19. maaliskuuta 2018.

Giovanni BUTTARELLI
Euroopan tietosuojavaltuutettu
